

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1912.

VSEBINA.

1. <i>Verus</i> : Dolus in dokaz resnice pri žaljenjih časti . . .	257
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Abstraktnih plačilnih obljub obč. drž. zakonik ne pozna; one nimajo pravnega učinka. To velja tudi za priznanje	267
b) Plačilna obljuba, dana pod pogojem, da se pogodnik oženi, je dvostranska pogodba (inominatni kontrakt § 1173 obč. drž. zak.) — in ne zgolj abstraktna plačilna obljuba brez pravnega učinka . . .	270
c) Zahtevajoči upnik, ki je bil obveščen o neuspešnem prodajnem naroku, dovoljenem na njegov v roku § 256 izvrš. red. stavljeni predlog, izgubi temeljëm tega zakonitega določila doseženo zastavno pravico, če ni v redu nadaljeval prodajnega postopanja, ter nima pravice do izkupila, doseženega pri prodaji, ki se je izvršila po roku, navedenem v §-u 256 izvrš. reda na predlog drugega poznejšega upnika . . .	275
d) Tretja oseba, ki je sklenila z upravnikom konkurzne mase, izvršujočim sklep odbora, pogodbo, nima nikakega pravnega pomočka zoper odločbo sodišča, ki sklep upniškega odbora glede te pogodbe razveljavi	277
e) Uslužbenec mora račun iz službenega razmerja, če ni družega dogovora, položiti le delodajalcu na mestu svojega bivališča. (§§ 861, 1420, 1424 o. d. z.	278
f) Pri kreditnih hipotekah ni dopustna vknjižba obresti in drugih postranskih stroškov izven okvira najvišjega zneska. (§ 14. odst. 2. zemlj. knjižnega zakona.) — Na tako vknjižbo cprt, proti hipotečnemu dolžniku naperjen tožbeni zahtevak glede obresti itd., kot neupravičen in nezakonit, je zavrniti celo v slučaju toženčeve zamude	280

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravniki.

Leto XXVIII. V Ljubljani, 15. septembra 1912. Štev. 9.

Dolus in dokaz resnice pri žaljenjih časti.

Priobčil Verus.

Okrajno sodišče v L. (U VI 2093/9) je obdolženca H. J. v smislu §-a 259³ kaz. prav. r. oprostilo obtožbe zaradi prestopka proti varnosti časti po §-u 491 kaz. pr. r. storjenega s tem, da je v svoji pri istem sodišču vloženi tožbi zaradi plačila vinske kupnine po 472 K s pr. C III 390/9 se izjavil proti zasebnemu obtožitelju: »Prosim, da se smatra zadeva za nujno, ker grozi tožencu baje konkurz!« — V razlogih se navaja:

Obdolženec J. H. je prodal zasebnemu obtožitelju B. K. spomladi 1909 meseca sušca 4 polovnjake vina proti temu, da zasebni obtožitelj vino plača takoj po sprejemu.

Ker pa zasebni obtožitelj vina ni plačal vkljub pet ali šestkratnemu opominu, je vložil naposled obdolženec 23. septembra 1909 zoper zasebnega obtožitelja tožbo C III 390/9 radi 472 K s pr., v kateri se nahaja tudi obtožni pristavek: »Prosim, da se zadeva smatra za nujno, ker grozi tožencu **baje** konkurz.«

Ko mu je zasebni obtožitelj potem pisal in ga stavil na odgovor radi tega odstavka, mu je obdolženec odpisal, da ga veseli, da njegova podjetja dobro uspevajo in mu želi v prihodnje še več sreče.

Kljub temu stvarnemu položaju je bilo obdolženca oprostiti, v prvi vrsti zaradi I. nedostalosti vsakega hudobnega naklepa, s katerim bi bil obdolženec hotel, mislil, ali se vsaj zavedal žaliti zasebnega obtožitelja. Obdolženec vsako misel na žalitev odklanja, se zagovarja s tem, da se je radi mudnega plačila informoval o zasebnem obtožitelju v Ljubljani pri svojih znancih, katerih ne imenuje, in dobil poročilo, da je nevarnost zamude in izgube velika.

2. Obdolženec je v predmetni tožbi tudi le ščitil svoje pravice napram pogodbenim dolžnostim na

strani zasebnega obtožitelja, in je bil torej obdolženec opravičen za svojo obrambo navajati dejstva, ki naj bi ga stvarno branila zoper škodo od strani zasebnega obtožitelja.

Ze iz tožbe izhaja, da obdolženec ne zatrjuje, da je zasebni obtožitelj res v konkurzu, ampak samo, da mu baje grozi konkurz, iz česar je posneti, da se obdolženec poziva na poizvedbe in jih tudi kot take označuje in nicesar iz svojega ne dodaja.

Obtožna izjava je torej zgolj stvarna, se drži le obsega stvarne samoobrambe, in tega obsega ne prekorači.

V tem stvarnem položaju torej ni najti osebnega namena žalitve (dolus). Obdolženec pa še vrhu tega navaja, da on tožbe ni sam sestavil, ampak samo podpisal, in da si pri odposiljatvi tožbe ni bil svest nobene žalitve.

3. Pa tudi če bi se žalitev v subjektivnem oziru dala dognati, je bilo obdolženca oprostiti, ker je za svojo trditev izkazal taka dejstva, ki zadostujejo za omenjeni dokaz resnice v smislu §-a 491² k. pr. r. Obdolženec je namreč dognal, da je bilo zoper zasebnega obtožitelja pri istem sodišču v kritičnem času vloženo več tožb in podana tudi ovadba na državno pravdnishstvo na podlagi ene teh tožb, torej dejstva, radi katerih se je obdolženec za svojo terjatev moral opravičeno bati zamude.

Zasebni obtožitelj sicer temu nasproti navaja, da obdolžencu terjatve radi tega ni izplačal, ker je mislil, da bo isto obračunil na neki terjatvi obdolženčevega sina dr. I. v Trstu okoli 200 K; ta navedba pa tu ne pride v poštev, ker zasebni obtožitelj ničesar ne navaja o tem, da bi bil to terjatev tudi obdolžencu naznanil, obračun zahteval ali izposloval njegovo privolitev, marveč je na mnoga obdolženčeva opominjevalna pisma molčal.

Prizivno sodišče je vzklicu ugodilo in spoznalo obdolženca krivim prestopka zoper varnost časti po §-u 491 k. z. iz teh-le razlogov:

Obtoženec se zagovarja s tem, da zadevne civilne tožbe ni pisal sam, temveč njegov sin H. J. in da jo je samo podpisal, ne da bi jo natančneje prečital. Ta zagovor pa ni verjeten, ker je obtoženec sam pri okrajnem sodišču prevzel nase odgovornost za navedeno žalitev, češ, da s tem pristavkom nikakor ni imel namena za-

sebnega obtožitelja žaliti. Odgovornost za žalitev zadene torej obtoženca samega.

Zagovor obtoženca, da ni imel hudobnega naklepa obtožitelja žaliti, ne more obtoženca razkriviti, ker zadostuje za dejanski stan prestopka razžaljenja časti že zavest storilca, da utegne biti dotičnik žaljen. Da pa je imel obtoženec to zavest, o tem pač ne more biti dvoma. Da so namreč take besede za trgovca žaljive in to tem bolj, ker se nahajajo v razširjenem spisu, — v tožbi, to je pač jasno za vsakogar. Če se obtoženec sklicuje na to, da sloni inkriminovani stavek na poizvedbah o obtožiteljevem gmotnem stanju, ne spremeni to na krivdi obtoženca ničesar, kajti po §-u 492 k. z. ni samo kazniv prvi storilec, ampak vsakdo, kdor neresnične, izmišljene govornice razširja, četudi se opirajo iste na izpovedbe tretjih oseb.

S tem dejanjem pa je obtoženec dolžil obtožitelja v razširjenem spisu zaničljivih lastnosti, in ker vsebuje to dejanje vse znake prestopka zoper varnost časti po §-u 491 k. z., je s tem podan dejanski stan navedenega prestopka.

Prvi sodnik je smatral za dognano, da je obtoženec izvedel za inkriminovano trditev dokaz resnice v smislu §-a 491² k. z. V svrhu izvedbe tega dokaza je obdolženec navedel, da teko proti obtožitelju pravde C III 385/9, C III 376/9 in C III 225/9 pri c. kr. okrajnem sodišču v L. Iz teh civilnih spisov pa se nikakor ne more izvajati, da stoji obtožitelj pred konkurzom.

Prvo izmed teh terjatev je obtožitelj plačal še predno se mu je vročila tožba. V pravdi C III 376/9 je poravnal obtožitelj vtoževano vsoto takoj pri obravnavi, do tretje pravde C III 225/9 pa sploh ni prišlo, ker je tožnica Marija H. tožbo pravočasno umaknila. Obtožencu samemu pa obtožitelj terjatve v znesku 472 K s pr. radi tega ni hotel takoj plačati, ker je hotel kompensando uveljavljati proti isti protiterjatev, katero je imel proti obtoženčevemu sinu. Ker pa obtoženec o tej kompenzaciji ni hotel ničesar vedeti, je obtožitelj vtoževano vsoto poravnal še pred razpravo.

Z navedenimi pravnimi spisi torej obtoženec ne more dokazati, da se nahaja obtožitelj v takem gmotnem stanju, da stoji pred konkurzom. Iz navedenega bi sledilo ravno nasprotno. Obtoženec se tudi ne more sklicevati niti na eno eksekucijo, ki bi bila naper-

jena proti zasebnemu obtožitelju, vsled česar je smatrati očitane bajе pretečega konkurza za popolnoma neopravičeno.

Kasacijsko sodišče je z razsodbo z dne 22. februarja 1910 Kr VI 37/10-4 spoznalo, da se je z razsodbo vzklicnega sodišča kršil zakon, je razveljavilo razsodbo in jo odkazalo vzklicnemu sodišču v vnovično razsojo. V razlogih se navaja:

Tožba obtoženca zoper zasebnega obtožitelja zaradi plačila ostale vinske kupnine po 472 K pri c. kr. okr. okr. sodišču v L. C III 390/9 ima končni stavek: »Prosim, da se zadeva smatra za nujno, ker tožencu bajе grozi konkurz.«

Zaradi te opazke je zasebni obtožitelj B. K. zoper obtoženca H. J. vložil pri okrajnem sodišču v L. zasebno obtožbo zaradi žaljenja časti. Okrajno sodišče je izdalo oprostilno razsodbo. Razsodbeni razlogi poudarjajo, da je obtožencu nedostajala zavest razžaljenja časti, in da je obtožna opazka imela samo namen, obtoženca varovati škode; da pa celo v nasprotnem slučaju obsodba ne more biti na mestu, ker je obtoženec dokazal, da je bila zoper zasebnega obtožitelja v dotičnem času vložena kazenska zadeva in tri civilne tožbe in je s tem za trditev: »zasebnemu obtožitelju grozi bajе konkurz«, dokaz resnice smatrati dognanim.

Vzklicno sodišče je obsodilo obtoženca zaradi prestopka proti varnosti časti po §-u 491. k. z.

V razlogih se obtoženčev ugovor, da sam ni spisal tožbe in da je tožbo podpisal, ne da bi čital inkriminovane izjave, zavrača s tem, da je obtoženec pri prvem zaslišanju prevzel popolno odgovornost za obtožno izjavo; dalje se poudarja, da zanikani žalilni namen krivde ne odvzame, ker zadostuje zavest, da je izjava sposobna žaliti prizadetega, o čemur pa ne more biti dvoma z ozirom na dejstvo, ker je veljala obtožna izjava trgovcu; konečno se poudarja, da tudi obtoženčev zagovor, v kolikor utemeljuje svoj očitek na dobljene informacije o premoženjskih razmerah zasebnega obtožitelja, ni vpošteven, ker kazen ne zadeva samo prvotnega žalitelja, ampak tudi razširjevalca žaljive izjave.

Nasproti ugotovitvi prvega sodnika, da se je obtožencu posrečil dokaz resnice, izvajajo vsklicni razlogi, da z izkazom zoper zasebnega obtožitelja tekočih tožeb nikakor ni dognan dokaz njegovih nepovoljnih premoženjskih razmer, ker se je v prvi tožbi navajana

terjatev plačala po tožencu še pred dostavitvijo tožbe, v drugi tožbi se je terjatev poravnala pri razpravi, v tretji tožbi pa sploh ni prišlo do razprave, ker se je izvršil odstop od tožbe. Obtoženčeve terjatve pa zasebni obtožitelj ni plačal zaradi tega, ker je hotel ž njo obračunati neko denarno terjatev; ker pa se nameravani ugovarjani proti obračun ni pripoznaval, je terjatev plačal pred razpravo. Z navedenimi dejstvi se je torej dognalo nasprotje obtožne izjave in ni mogel obtoženec dokazati niti ene, zoper zasebnega obtožitelja tekoče izvršbe.

Pri vsklicni razpravi po obtožencu predlagano zaslišanje njegovih sinov D-a. A. koncipijenta v T., in B-ja., pravnika v G., kot prič o tem:

1. da je sin tožencu pisal, naj svojo terjatev zoper zasebnega obtožitelja nemudoma izterja, ker mu grozi konkurz, je že zoper njeга vloženih več tožeb in tudi teče kazenska preiskava; tudi je (od obtoženca) kupljeno vino prodal nekemu M., ki je vino plačal takoj, in 2. da je drugi sin po očetovem naročilu tožbo spisal, le-ta jo ne da bi jo poprej prečital, podpisal, — se je kot merodajno zavrnilo.

Vsklicna rabsodba pa ravna v več ozirih zoper zakon.

O žalitvi ne more biti govora brez zavesti, da se krši čast drugega. V kolikor torej vsklicno sodišče ne uvažuje ugotovitve, ali je toženec podpisano civilno tožbo tudi res čital, predno jo je podpisal, in v kolikor se mu nalaga tudi za slučaj, da ni poznal tožbene, zakonu protivne vsebine, kazensko odgovornost po §-u 491. k. z., je njegov izrek očitno pomoten. Predlagano zaslišanje obeh sinov obtoženčevih o zgoraj navedenih okolščinah je torej vsklicno sodišče nepravilno odklonilo. Ker je obtoženec zanikal animus iniuriandi, torej nikakor ni prevzel odgovornosti za razžalitev. Saj je obenem trdil, da o obstoju kake žalitve sploh ni nič vedel.

Pomotno je podrejati obtoženo dejstvo pod § 491. k. z.; ono spada pa v 488. k. z., ker se ne more razlagati kakor zaničevanje ali zasramovanje, marveč samo kot indir. obdolžitev z avrgljivega gospodarjenja (verwefl. wirtschaftlichen Gebahrens), torej nečastnih dejanj, ki morejo preiti pod pogoji §§-ov 468, odnosno 199 k. z. v dejanja, kj so protivna kazenskemu zakonu.

Če se nadalje vzame, da je obtoženec zadevno obdolžitev izrekel javno v mejah smotrenega zasledovanja pravice, torej ne brez potrebe, tedaj bi mogel postati nekaznjiv ne samo vsled dokaza resnice, izrečenega na vskljni stopinji nedognanim, ampak tudi z dokazom objektivno utemeljene domneve (Führwahrhaltens), da je obdolžitev resnična. V dokaz svoje dobre vere (bona fides) se je obtoženec pozival na gori navedene, v zadnjem času zoper zasebnega obtožitelja tekoče civilne tožbe in kazensko postopanje. Vse te tožbe same na sebi so bile nedvomno sposobne napraviti vtis, da stoji plačilna možnost zasebnega obtožitelja slabo. Nadaljnega izkaza, da teče zoper njega tudi že izvršba, ni bilo treba.

Vsklicno sodišče pa gre gotovo predaleč, če zahteva, da bi obtoženec moral tudi uvaževati, da so vse civilne pravde in tudi kazenska zadeva ugodno izpadle za zasebnega obtožitelja. Da se je le-temu v vseh slučajih posrečilo, poplačati svoje upnike, je dejstvo, ki je vednosti daljih slojev nedostopno, in zato nesposobno, zdatno vplivati na nepovoljno mnenje, ki so ga povzročile ravno tožbe o plačilni nezmožnosti zasebnega obtožitelja. Na vsak način bi vsklicno sodišče moralo ugotoviti, če je bil izid zadevnih pravnobtožencu znan ali neznan.

Pričujoči slučaj se dotika treh načelno važnih vprašanj, ki nastajajo pri postopanju radi razžaljenja časti: 1. hudobni naklep (dolus), 2. kaj je subsumirati pod § 491 k. z., kaj pod § 488 k. z. in 3. dokaz resnice.

Ad 1. Prvo in kasacijsko sodišče ne najmeta potrebnega hudobnega naklepa.

Prvo sodišče ugotavlja, da ni hudobnega naklepa (dolus), s katerim bi obdolženec hotel, mislil ali se vsaj zavedal (aktivno) žaliti zasebnega obtožitelja.

Kasacijsko sodišče izreka: O žalitvine more biti govora brez zavesti, da se krši čast drugega. Vsklicnemu sodišču pa zadostuje že zavest, da utegne biti kdo žaljen (pasivna žalitev brez aktivne).

Če torej k tem izvajanjem primerjamo znanstveni in tudi zakoniti pojem hudobnega naklepa, odnosno njegove zanake: a) objektivno kaznjivo dejanje; b) zavednost kazljivosti tega dejanja;

c) določitev volje h kaznjivemu dejanju, najdemo, da zahtevata prvo in kasacijsko sodišče za žalitev bistvenost hudobnega naklepa v zmislu §-a 1. k. z. Dejstvo, ali se utegne kdo čutiti ali biti žaljenim — je za hudobni naklep povsem nemerodajno, kajti nasprotnik se lahko čuti žaljenim, kjer žalitve ni, in nežaljenim pri najhujši žalitvi; treba je namreč objektivno žaljivega dejanja, kar je — *quaestio facti*, in ima pri nedostatku zakonitih določeb razsojevati sodišče. Zavest, da utegne biti nasprotnik žaljen za hudobni naklep ne zadostuje, in hudobni naklep pri činih zaradi žaljenja časti ni nič drugačen kakor sicer v §-u 1. k. z. Zaradi tega mora storilec nameravati kaznjivo žaljenje, to je objektivno kaznjivo žaljenje, in ne more biti žaljencu prepuščena razsoja, ali je v gotovem slučaju dano žaljivo dejanje ali ne.¹⁾

Le v slučaju objektivno dane žalitve je stvar žaljenca, ali se čuti res žaljenega ali ne, in ali potem toži ali ne toži. Različen od hudobnega naklepa — je *animus iniuriandi*, ki je posebno stopnjevani hudobni naklep (*dolus coloratus*), in za en znak dodatne posebnosti presega znake pojma hudobnega naklepa po §-u 1. k. z.

Qui iure suo utitur, neminem laedit,« je star nauk, ki velja pri kaznjivih činih zoper čast ravno tako kot drugod. Kdor ima terjatev, lahko dolžnika terja in celo toži, kakor v pričujočem slučaju obtoženec zasebnega obtožitelja. In če upnik vloži tožbo v mejah obstoječe pravice in zakonov, s tem ne more zakriviti kaznjivega žaljivega dejanja. Pač pa lahko stori kaznjivo žaljivo dejanje, če je vložil tožbo brez vsakega pravnega razmerja z goliz hudobije, da bi nasprotniku nagajal. Pač je nadalje žaljivo, če upnik terja dolžnika na ulici pred ljudmi, in na neprijazen, neprijeten, sramotljiv način, torej če prekorači meje svoje terjatvene pravice po vsebini in načinu izvrševanja svoje pravice, če je način terjanja žaljiv. Če obtoženec ne bi imel obligatornega razmerja z zasebnim obtožiteljem, in bi mu očital preteči konkurz, bi bil lahko kaznjiv.

Če je pa z objektivno danimi razlogi stvarno utemeljil nujnost svoje tožbe, je to po zakonu smel storiti, se s tem poslužil zakonito

¹⁾ Primerjaj razpravo: Hudobni naklep in dokaz resnice. „Slovenski Pravniki“ št. 5 in 6 1906, in razpravo: Kaznjivi čini zoper čast po kazenskem predosnutku „Mjesečnik“ št. 6, 7 in 8 iz leta 1910.

pristoječe pravice, kakor se je poslužuje oče, učitelj, mojster, če primerno strahuje sina, učenca, vajenca (ius educandi), zagovornik pri primernih predlogih (ius defendendi) in uradnik v uradnem poročilu (ex officio, ius officii).

Slučaji, v katerih si stojite stranki nasproti v obsegu pravnega (zasebno ali javnopravnega) razmerja, so povsem drugačni od slučajev, v katerih takega razmerja med strankami ni.

Prva in druga stopinja se vjemata glede pravnega podrejanja obtožnega očitka pod §-om 491. k. z., kasacijsko sodišče ga podreja pod §-om 488. k. z.

Ad 2.. 3. Prvo in kasacijsko sodišče smatra dokaz resnice dognanim, dasi na podlagi različnega naziranja, prvo sodišče iz razlogov §-a 491². k. z., kasacijsko sodišče iz razlogov §-a 489. k. z. vsključno sodišče pa tudi iz stališča §-a 491². k. z. ne najde zadostnega dokaza resnice.

Glede dokaza resnice je važno in odločilno, kam se dejstveni položaj podreja. § 488. k. z. zahteva drugačni dokaz resnice, kakor § 491. k. z. § 488. k. z. je paragraf očitavanja določnih dejstev,¹⁾ ki niso sama na sebi kaznjiva dejstva (§ 487. k. z.) in ki niso razun tega dejstva iz zasebnega in rodbinskega življenja (§ 489. k. z.). Naravno je, da pri očitavanju določenega dejstva pri dokazu resnice more iti samo za to, da se žaljencu res tudi dokaže določno dejstvo.

Če torej vsebuje očitek na priliko, določeno dejstvo a (X si je dal plačati svoto, ki mu ne gre ..., n. pr. kot predsednik kakega društva), mora se — pri javni storitvi — dognati dokaz resnice očitka a, skratka, očitek (a) se mora kriti z dokazom ($a_1, 1$), $a = a_1$ povsem logično in recimo, matematično.

Pri nejavni storitvi gre za dokaz dobre vere okoliščin, iz katerih so se posneli zadostni razlogi, očitano dejanje smatrati resničnim. Tukaj ne obstoji nikaka razlika pri dokazu dobre vere med §§ 487, 488 in 489 k. z.; pri dokazu po §-u 491. k. z. pa ne gre za dokaz dobre vere, ampak za delni dokaz resnice. Kaj pa je v resnici določeno dejstvo, je čestokrat težavno dognati.

Da je kdo v konkurzu, je n. pr. prav lahko dognati s citatom konkurznega oklica. Nikdo ne bo dvomil, da je ukrenitev konkurza odrejena s sklepom dež. sodišča v Ljubljani ... z dne . . . S.../...

¹⁾ Primerjaj razpravo: K pojmu določenega dejstva (§ 488 k. z.). Slovenski Pravniki 1906. 1—4.

določno dejstvo: dokaz očitane konkursa je torej dognan s pozivom na konkurzni oglas. S sodno ukrenitvijo konkurza so osredotočeni vsi prejšnji dogodki in presnovljeni v novo enotno dejstvo. Nekaj čisto drugega pa je očitek, da komu preteči konkurz. Na videz gre tukaj za očitno, določno dejstvo, toda samo na — videz. Če komu preteči konkurz, tedaj ta gospodarsko slabo stoji. In slabo stoji za to, ker je dolžan in ga terjajo A, B, C, D... O, P... X. Ali da govorimo z besedami pričujoče kasacijske razsodbe same, obdolžitev pretečega konkurza je lahko indirektna obdolžitev zavrgljivega gospodarjenja (verwerflichen wirtschaftlichen Gebahrens), torej nečastnih dejanj, ki morejo pod pogoji §§-ov 468, odnosno 199 f prehajati v dejanja, ki so protivna kazenskemu zakonu.

Očitek: »X je ukradel 5 K« — je obdolžitev določenega in sicer kaznivega dejanja (§ 487 k. z.); očitek: »X krade« ali »X je tat« — pa ni več očitek določenega dejanja (dejstva), marveč očitek tatinske lastnosti (habitus, očitek nagnenja, podvrženosti k tatvini, očitek, da je X že kradel in da bode še kradel, kadar bo imel priložnost, torej očitek, da se kraje ne boji; in kraje se ne boji, kdor se je navadil kraje — z večkratno krajo. Zato tudi očitka: X krade, X je tat, ne podrejamo §-u 488. k. z., ampak §-u 491. k. z., ki obsega generalizacijo posameznih činov in dejstev, — ki so očitancu trajno ali vsaj možno lastni — postali njegove »lastnosti« ali »mišljenja«.

Če se torej naj komu dokaže: »Y krade«, je to naravnost nemogoče, ker ni znano, kolikokrat je Y kradel. Možen je pa morebiti dokaz, da je Y kradel enkrat ali dvakrat... če ne veliko, pa malo. Zato more zahtevati in zahteva § 491² k. z. za dokaz resnice samo posamezna dejstva kot konkretno dopolnilo, primere splošnemu očitku; ta dejstva pa morajo biti sposobna, izkazati v zmyslu očitka nečastna dejanja.

Kakor dokaz »tat«, tako je tudi nemogoč dokaz »pretečega konkurza«. Mogoč je amo dokaz po posameznih, od stopnje do stopnje močnejših dejstev: da je očitanec dolžan... upniku: A, B, C..., da ga ti upniki mislijo terjati ali da ga že terjajo... tožijo... rubijo..., ali da je registrovana tvrdka ustavila plačilo..., ali da so upniki že predlagali konkurz in se je odredil »pokritni«

narok. Skratka: Možen je samo dokaz v zmislu §-a 491². k. z., ni pa možen dokaz določenega dejstva v zmislu §-a 488. k. z. Iz posledic glede dokaza resnice pa se jasno razvidi, da je očitek: »X-u grozi konkurz«, podrejeni §-u 491. k. z. in ne §-u 488. k. z. Sposoben in zadosten je tukaj že dokaz nerednega obveznost kršenega plačevanja, tem bolj dokaz stopnjevanega nereda, brezuspešnih opominov in tožba itd.

Na vsak način je dokaz po §-u 488. k. z. mnogo težji od onega po §-u 491². Dokaz §-a 491². k. z. je podoben (čeprav bistveno različen) dokazu dobre vere, in sicer podoben v toliko, da ni treba dognati direktnega očitania dejstva. Za dokaz dobre vere pač zadostuje izkaz zadostnih razlogov za domnevno resničnost očitka, ki so lahko prav različni in zlasti čisto drugačni kakor očitana dejstva. Za dokaz §-a 491. k. z. pa je treba trdnega dokaza nečastnih dejstev, ki se nanašajo na očitek in so torej ž njim v stvarni ali logični, pojmovi zvezi.

Pomoten je nazor kasacijskega sodišča, v kolikor se dopušča dokaz dobre vere pri javni storitvi prestopka po §-u 488 k. z., katerega dopustnost argumentuje iz §-a 489. k. z. Prezira se, da je dokaz »prisiljenosti po posebnih okolščinah« dopuščen samo pri kvalifikovanih javnih očitanih dejstvih iz rodbinskega in zasebnega življenja, kadar (čeprav resničnih dejstev) so resnična. To ni dokaz renice, ampak samo dokaz opravičenosti, dokaz storitve de iure, ex officio, defendendo . . .

Dokaz »dobre vere« torej v našem slučaju ne bi zadostoval. Pač pa kasacijsko sodišče nedvomno v pričujočem slučaju dejstveno izvaja — nehote — dokaz po §-u 491². k. z.: »V setetožbesame na sebi so bile nedvomno sposobne, napraviti vtis, da stoji plačilna možnost zasebnega obtožitelja; nadaljnega izkaza tekočih izvršeb ni bilo treba.«

V kasacijsko sodbo se je pač vrinila mala terminologična zamenava, oziroma nejasnost: kajti dokaz, da kdo ravna v takozvani dobri veri svoje pravice, torej da je ravnal samo v obsegu svoje pravice, v popolni uverjenosti, v popolnem prepričanju svoje pravice, in da te pravice ni prekorajčil ne po vsebini, ne po obliki, je ločiti in je, kakor mimogrede že zgoraj omenjeno, razli-

čen po bistvu in vsebini od dokazanega ravnanja v dobri veri pri nejavni storitvi žalitev po §§ 487, 488, 489 k. z., kateri dokaz dobre vere se nanaša na okolnost, da je bil obdolženec o resnici obtoženega očitka (žalitve) prepričan, ker je dogodek slišal od zanesljivih mož ali prič; da ni izustil žalitve proti boljši vesti in nevednosti, ampak zanašajoč se na verodostojnost virov; dokaz dobre vere se nanaša na verjetnost očitane dogodka, ki je predmet žalitve in obtožbe, dokaz ravnanja iz n a g i b a opravičenosti pa na obstoj in obseg lastne pravice, namreč aktivne (de iure ex officio) ali pasivne (defendendo); sicer pa ste v tem slučaju obe naziranji prišli do istega zaključka.¹⁾

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) **Abstraktnih plačilnih obljub obč. drž. zakonik ne pozna; one nimajo pravnega učinka. To velja tudi za priznanje.**

V pravdi C II 439/9 je zahteval sedaj toženi B od C-ja kot knjižnega upnika in od sedanjega tožnika A kot izvenknjižnega cesijonarja izročitev izbrisne pobotnice, potrebne za izbris terjatve, ki je bila na njegovem zemljišču zastavnopravno zavarovana v ostalem znesku 696 K 97 h, trdeč, da je ta terjatev glede delnega zneska 124 K 25 h ugasnila vsled kompenzacije s protiterjatvami proti (knjižnemu upniku in cedentu) C-ju, ostanek pa da je pobotan z A-ju danimi plačili.

Stranke so se dogovorile glede cesijonarja A, da postopanje počiva, proti knjižnemu upniku C pa se je pravda nadaljevala v razjasnitev stvarnega položaja z ozirom na njegov ugovor, da kompenzacije z odstopljeno terjatvijo ni bilo, ker se je znesek 124 K 25 h za druge račune porabil. Ta razprava se je končala dne 26. januarja 1910 z umikom tožbe potem, ko se je B zavezal, plačati znesek 124 K 25 h s stroški (142 K 99 h). Plačal je 30. aprila 1910.

Že 7. oktobra 1909 pa je, ne da bi čakal končnega izida prej navedene pravde, tožnik A naperil pri okrajnem sodišču v Št. L.

¹⁾ Zaradi popolnosti naj se omenja, da je bil pri ponovljeni vsklicni razpravi obtoženec oproščen.

tožbo proti C (C I 140/9) za 124 K 25 h, trdeč, da mu je ta odstopil terjatev proti B v znesku 696 K 97 h ter jamčil za resničnost in izterljivost, da pa delni znesek 124 K 25 h ne obstoji več, ker je vsled dolžnikovih protiterjatev potom kompenzacije ugasnil. To pravdo je A izgubil, bil je obsojen v povračilo stroškov. Glasom razlogov zadevne sodbe je bil obstoj cele odstopljene terjatve za 696 K 97 h nedvomen, ker se je izkazalo, da delni znesek 124 K 25 h ni ugasnil potom kompenzacije.

Stroški izgubljene pravde niso bili neznatni. Ker je A bil mnenja, da je pravdo in stroške zakrivil B s tem, da je neopravičeno vračunal pri plačilu hipotekarne terjatve baje mu proti C-ju pristoječo terjatev, je zahteval od B-ja razun zneska 124 kron 25 vin. (odnosno 142 kron 99 vin. iz pravde C II 439/9 tudi stroške pravde C I 140/9 v znesku 315 kron 20 vin., skupaj 439 kron 45 vin. Toženi B je nato, poklican v pisarno A-jevega zastopnika dr. M. G. podpisal 14. februarja 1910 izjavo, v kateri se je zavezal, plačati A-ju na o d š k o d n i n i iz tožbe C II 439/9 znesek 439 K 45 h.

Ker ni plačal, je tožen. Pri razpravi je toženi ugovarjal proti tožbenemu zahtevku, primerno skrčenemu vsled mejčasnega delnega plačila. Ugovarjal je navzlic priznanju, da je podpisal navedeno izjavo, da ni imel nikdar namena, plačati stroške iz pravde C I 140/9, ker jih ni povzročil, da se tudi ni zavezal plačati, ker si ni bil svest, kaj da je podpisal v pisarni dr. M. G., še manj pa, da je hotel tožniku darovati.

Priča dr. M. G. je potrdil, da je tožencu B v pisarni naznanil tožnikovo zahtevo na povračilo stroškov iz Št. L-ske pravde, na kar je oni podpisal izjavo rekoč: »Rajši ko se pustim še enkrat tožiti, bom še to plačal.« Priča dr. K. K. pa pove, da je tožencu, ki je po njegovem mnenju slabe glave, na opetovano prošnjo razjasnil iz spisov C II 439/9 višino dolga, na kar je toženi, ki očitno ni razumel pravnih razmer med saboj, tožnikom in C-jem, dejal, da je moral pri dr. M. G. podpisati izjavo glede višje vsote, a da ne ve zakaj.

O k r a j n o s o d i š č e v M. je ugodilo skrčenemu tožbenemu zahtevku s sodbo 14. junija 1910 opr. št. C I 241/10-6 iz teh-le r a z l o g o v:

Toženčevemu ugovoru, da ni imel namena povrniti tožniku stroške iz pravde proti C-ju (C I 140/9) in da ni vedel, da pre-

vzame s podpisom izjave z dne 14. februarja 1910 obvezo za povračilo stroškov, nasprotuje pričevanje dr. M. G., ki mu je razmere razložil in pojasnil, katere stroške tožnik zahteva. Čeprav je toženi glasom povedbe dr. K. K. le slabe glave, je vsa stvar tako priprosta, da jo je toženi umeti mogel tembolj, ker se je na zahtevo dr. M. G., da mora plačati stroške iz pravde C I 140/9 izjavil, da rajši plača, nego se pusti še enkrat tožiti, s tem pa izrazil resno voljo, odškodovati tožnika za stroške.

Okrožno kot prizivno sodišče v M. je zavrnilo tožnikov priziv iz razlogov:

V toženčevi izjavi z dne 14. februarja tiči priznanje terjatve. Za priznanje pa ni treba pravnoveljnega obstoja terjatve. Tudi dvomljive terjatve so predmet priznalne pogodbe in ravno v takih slučajih je priznanje pravni naslov (§ 861. obč. drž. zak.), ki odveže upnika dolžnosti, da dokaže prvotni naslov. Ni torej upravičena toženčeva trditev, da tožnik za terjatev na stroških iz pravde C I 140/9 nima pravnega naslova, tudi o daritvi ne more biti govora. Res je sicer glasom dejanskega stanu dvomljiva tožnikova pravica na povračilo stroškov iz naslova odškodnine, a moralični nagib s strani toženca je gotovo podan, kajti iz obeh pravnih sledi jasno, da se je tožnik upravičeno zanesel na toženčevo terditev, da je od C-ja odstopljena terjatev za 124 K 25 h manjša in je C-ja tožil v dobri veri.

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 9. novembra 1910 opr. št. Rv VI 457/10 ugodilo reviziji in tožbeni zahtevek zavrnilo.

Razlogi.

Prizivno sodišče sklepa iz izjave, da se je toženi resno in s preudarkom zavezal povrniti stroške tožniku in vidi v tem vtožljivo obvezo. Toda to vprašanje se more presoditi le v zvezi z nadaljnim vprašanjem, kak učinek je imelo z ozirom na toženca dejstvo, da je tožnik v pravdi C I 140/9 propadel, ker zahteva tožnik povračilo očitno iz naslova odškodnine. Podlaga za zahtevo na povračilo škode pa je glasom določb v §§ 1294 in 1295 obč. drž. zak. povzročena škoda, nastala vsled krivičnega dejanja. Je-li je vložitev tožbe C II 439/9 s strani B-ja odnosno dejstvo, da se je branil plačati znesek 124 K 25 h tako krivično dejanje ali ne, je odvažno; vse-

kakor pa je gotovo, da pravda C II 439/9 odnosno toženčeva trditelj, da je terjatev v delnem znesku 124 K 25 h ugasnila, — nista vročna (kavzalna) za to, da se je začela pravda C I 140/9. To pravdo je namreč tožnik sam zakrivil, ker ni imel povoda za tožbo proti C-ju, dokler ni bilo ugotovljeno, da je terjatev glede delnega zneska 124 K 25 h ugasnila. Sigurno bi se A utegnil o tem prepričati, ko bi bil počakal konec prejšnje pravde C II 439/9.

Tožnik torej ni imel nobene zahteve na povračilo pravnih stroškov proti tožencu in zato ni prav, če govori prizivno sodišče o dvomljivih pravicah, odnosno zahtevah, ker obveza toženčeva iz naslova odškodnine sploh nikdar obstojala ni. Takih obvez brez ozira na določni zavezni vzrok pa obč. drž. zakonik ne pozna. Abstraktne plačilne obveze nimajo pravnega učinka. To velja tudi za obvezno priznanje, ki ne temelji na zaveznem vzroku. Kjer torej temeljne obveze ni, tudi priznanje obveze ustvariti ne more, kajti tudi priznalna pogodba, ki naj pravno učinkuje, zahteva že obstoječo obvezo in ne ustvarja novega obveznega vzroka. Enaka je stvar v predležem slučaju. Kakor hitro je ugotovljeno, da toženca nikakor ne zadene krivda za stroške v pravdi C 140/9, manjka podlage za obvezo po priznalni pogodbi. — Toženčeva obljuba je imela zgolj darilni značaj; ker jej je pa nedostajalo v zakonu z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak. predpisane oblike, je neveljavna.

Dr. F. Rosina.

b) Plačilna obljuba, dana pod pogojem, da se sopogodnik oženi, je dvostranska pogodba (inominatni kontrakt § 1173 obč. drž. zak.) --- in ne zgolj abstraktna plačilna obljuba brez pravnega učinka.

Tožniku, ki je pomagal svoji vdoveli svakinji M. H. v njeni trgovini in gostilni, je prigovarjal brat-toženec, da naj bi poročil svakinjo. Temu nasproti je imel tožnik razne pomisleke, osobito je navajal, da bo moral prevzeti posestvo svojega očeta, ki mu bo dal, če poroči svakinjo, le 800 K odpravka (dedne predpomoči), nakar je toženi brat izjavil, da plača tožniku iz svojega 2000 K takoj, ko se oženi, če mu oče in mati toliko ne bosta dala. Ker je bil tožnik še vedno nezaupljiv, je toženi ponovil dne 28. februarja 1894 svojo

obljubo vpričo pozvanih, sedaj že zamrlih prič dr. G. in I. S.; nato sta si brata segla v roke. Navzoča je bila tedaj tudi še N. S. in pa svakinja (sedanja toženčeva žena), ki je pri tej priliki, ker je tožnik dvomil, če se bo hotela ž njim omožiti, izjavila, da plača tožniku 4000 K, ko bi se ona poročila z drugim, to pa le pod pogojem, da jamči toženi za 2000 K dote, če se ona poroči z bratom-tožnikom. Na podlagi navedenega dogovora je tožnik vzel dne 31. avgusta 1894 v zakon svakinjo M. H. Vsled tega so starši strank izročili svoje posestvo s kupno pogodbo dne 10. aprila 1896 tožencu, ki se je zavezal. plačati bratu tožniku odpravek (dedno predpomoč) v znesku 800 K. Pri tej pogodbi je bil navzoč tudi tožnik in ni ugovarjal v nobenem oziru glede na prejšnji dogovor s tožencem.

Pozneje je toženi omenjeni dogovor opetovano priznal, rekoč, da bode dal tožniku denar ali pa neki gozd, če denarja ne bi imel. Šele po smrti prič dr. G. in I. S. se je toženi spustil v tajbo, vsled česar se vtožuje obljubljeni znesek 2000 K, odštevši po starših izgovorjeni znesek 800 K in tožencu dolžno kupnino za vino 140 K, v ostanku 1060 K.

Toženi taji, da bi bil prigovarjal k ženitvi. Tožnik je poročil svakinjo, ker sta si bila dobra. Ženitev je bila potrebna zaradi ljudi, ker sta brat in svakinja takoj po smrti njenega prvega moža skupaj živela. Da dobi od doma precej denarja, je tožnik le zaradi tega govoril, da bi mati njegove svakinje privolila v ženitev. Nikdar pa ni toženi jamčil, da dobi tožnik 2000 K od doma, osobito ne zaradi tega, da bi se tožnik odpovedal prevzemu očetovega posestva. Sicer pa je on (toženi) najstarejši izmed otrok in v prvi vrsti upravičen, da prevzame posestvo po starših. Leta 1896 so starši ponudili posestvo tožniku, a ta je odklonil, ker se mu je zdela prepodajna previsoka, nakar je on (toženi) prevzel, ker tudi nobeden drugih otrok ni hotel prevzeti domačije. Tudi zanikuje toženi poznejše priznanje dolga; le na tožnikovo prošnjo mu je dal brezplačno slame, drva, hraste in listje, denarja pa mu ni nikoli obljubil. Povod tožbi je zgolj nevoščljivost.

Priči N. S., sestra obeh strank in tožnikova žena M. H. sta potrdili v bistvu tožnikove navedbe, prva s pristavkom, da je oče večkrat govoril o namenu, izročiti domačijo tožniku, da pa ne ve, iz katerega povoda je toženi dal tožniku navedeno obljubo, druga pa s tem, da je po njenem mnenju toženi obljubil tožniku 2000 K zato,

da bi sam prevzel domačijo. Ta priča, potem M. B., tudi sestra obeh strank, in A. P. potrduje, da je toženi na ponovno tožnikovo zahtevo: »Daj mi zdaj; ce nimas denarja, pa mi daj gozd,« o raznih priukah rekel: »Saj ti bom dal, saj ves, da zdaj nimam denarja, dal ti bom kos gozda«, da pa nikdar ni rekel, da ne bo dal, ali da ni nič dolzan. Oče obeh strank pa pove kot prica, da je hotel prouati domačijo tožniku, ki je pa ni maral prevzeti, ker se mu je zdela prepodajna previsoka.

Okrožno sodišče v M. je zavrnilo tožbeni zahtevek s sodbo z dne 30. oktobra 1911 opr. st. Cg I 175/11-13 iz tehle razlogov:

Dokazano je sicer po pričah, da je toženi obljubil tožniku plačati 2000 K, ce mu oče ne bode dal tolike opraviščine (dedne predpomoci), a nobeni priči, ki so po večini strankam sorodne, ni znano, iz katerega vzroka je toženi to plačilo obljubil. Toženi sicer navaja kot povod tožencev interes na tem, da se tožnik ozeni s svakinjo, ker bi potem on (toženi) dobil domačijo od staršev, ne trdi pa, da je toženi obljubil iz tega vzroka. Osebito ni bilo govora o tožnikovi obvezi, da ne bo prevzel domačije. Temu nasprotuje tudi po očetu I. H. dokazano dejstvo, da je dve leti po dogovoru tožnik ponudeni prevzem domačije odklonil radi previsoke prepodajnine, ne pa zaradi morebitne, tožencu dane objube. Toženec je le zaradi tega obljubil, da bi se tožnik lažje oženil, torej objuba ni bila resna, kajti sicer bi tožnik obljubil plačati takoj po poroki, ce bi mu starši ne dali toliko.

Obljuba pa tudi obvezna ni bila. Kot darilna pogodba ne more priti v poštev, ker toženi po lastnih navedbah tožnikovih ni imel darilnega namena in ker bi bila darilna pogodba z ozirom na določila zakona z dne 25. julija 1871 št. 76 drž. zak. neveljavna. Izvemši one pogodbe, v katerih veže pogodnika že abstraktna plačilna objuba, treba je pri vseh dvostranskih pogodbah, da objubi sopogodnik protiterjatev, ki tvori zavezni vzrok (causa promitendi). Tega predležeče ni; ne trdi ga tožnik, niti ga priče navajajo. Tožnik se tožencu, kateremu je šlo baje za to, da dobi od staršev domačijo, ni zavezal, da bo domačijo odklonil. Za svojo plačilno objubo torej toženi ni dobil nobene protiobjube. Pa celo objuba tožnikova, da domačije ne bo prevzel, bi ne nadomestila take protiobjube, ker je tožnik pač smel pričakovati, da mu

starši domačijo izroče, ni pa imel pravice, to zahtevati. Tožbeni zahtevek, ki temelji na neobvezni abstraktni pričačilni obljubi, torej ni utemeljen.

Višje deželno kot prizivno sodišče v G. (sodba z dne 24. januarja 1912 opr. št. Bc II 165/11-4) je na tožnikov priziv tožbenemu zahtevku ugodilo iz teh-le razlogov:

V prvi vrsti je napačen nazor prve stopinje, da toženčeva obljuba ni bila resna, kajti iz soglasnih pričinih povedb, ki so dogovor slišale, kakor iz po ostalih pričah dokazanega opetovanega poznejšega priznanja te obljube, izhaja točno in jasno polna in premišljena resnost te obljube, katero je toženi ponovil pred namenoma poklicanimi pričami dr. G. in I. S.

Nadalje se mora upoštevati, da je bila obljuba dana med bratoma, katerima so bile obojestranske razmere, njuni odnošaji napram očetu in ozir na prevzem očetovega posestva brez nadaljnih posebnih dogovorov natančno znani. Obljuba je bila dana in sprejeta v prid in v olajšavo tožnikove ženitve, katero je toženi pospeševal. Pri zadevnih obravnavah in pogovorih, kakor tudi ob času dane in sprejete obljube sta stranki bili in morali biti na jasnem, da je pri obstoječih razmerah vsled tožnikove ženitve izključeno ali vsaj neverjetno, da bi tožnik prevzel očetovo posestvo, vsaj zanašati se na to, bi bilo odveč.

Ni bilo torej treba še jasnejše in določnejše izjave o tožnikovi protidajatvi. Ta je bila dana s tem, da oženjenemu tožniku ni bilo več mogoče, prevzeti očetovega posestva. Dogovor je z ozirom na stvarni položaj in glede na osebe »inominatni kontrakt« v smislu §-a 1173 obč. drž. zak. ter odgovarja s strani toženca obljubljeni dajatvi od tožnika odklonjeni prevzem očetovega posestva v zvezi s tožnikovo ženitvijo, torej »opustitev« kot pogodbi primerna protidajatev, katero je tožnik tudi izpolnil.

O pravnem značaju obljube in o njeni obveznosti se more tem manje dvomiti, ker je toženi pozneje ponovno priznal obljubo in jej še s tem pritrdil, da je dajal tožniku slamo, drva in druge stvari. Končno se pa mora sklenjena pogodba tako razlagati, da učinkuje. (§ 914 obč. drž. zak.).

Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 1. junija 1912 opr. št. Rv VI 152/12 toženčevo revizijo zavrnilo iz teh-le razlogov:

Pravilna rešitev pravnega vprašanja je mogoča v tem slučaju le temeljem natančne presoje osebnega razmerja. Niti najmanje ni uvomiti, da je bila toženceva obljuba resna v smislu določila §-a 869 obč. arž. zak., ce se uvažuje ugotovitev, da so se dogovoru namenoma pritegnili dve prici in da je toženi leta in leta ponavljal svojo obljubo pri raznih prilikah.

Težji je odgovor na vprašanje, če toženi v istini ni mogel dvomiti, kakor domneva prizivno sodišče, da sme za svojo plačilno obljubo računati na tožnikovo odklonitev glede prevzema očetove domacije kot protidajatev (§ 863 obč. drž. zak.). Gotovo je sicer, da tožnik ni imel izključne pravice za prevzem domacije. Njegova odpoved torej ni mogla priti v poštev kot protidajatev. Toda na drugi strani je prizivno sodišče ugotovilo, da so hoteli starši posestvo izročiti tožniku in da so iz gospodarskih ozirov računali na ta prevzem. Enako je ugotovljeno, da je ta mogočnost odpadla v trenutku, ko je tožnik poročil svakinjo in bil s tem trajno navezan na njeno posestvo. Toženi pa je tudi dobro vedel, da pride potem po kmetskem običaju uprav on kot edini še živeči sin za prevzem v prvi vrsti v poštev. To je jasno. V istini se je oče takoj po tožnikovi odpovedi obrnil radi prevzetja domačije na toženca, dočim o tem, da prevzame posestvo katera izmed sester, ni bilo govora.

Ni torej pravopomotno, če je prizivno sodišče pri tem položaju prišlo do zaključka, da tožnikova plačilna obljuba ni darežljiva, da je bila marveč dana zgolj pod pogojem, ki je utegnil obema udeležnikoma biti znan, to je, da bode tožnik ponudeni prevzem očetovega posestva odklonil. Tak zaključek odgovarja povsem dejanskim razmeram. Morda sta stranki mislili, da naj bi bila obljuba pogojna, dokler se odklonitev ne izvrši, a tega ni treba nadalje preiskovati, ker je pogoj izvršen s tem, da je toženi prevzem domačije odklonil ne glede na razloge, katere je očetu za svoj sklep navedel. Tožnik je torej svojo pogodbeno dolžnost spolnil, na tožencu je torej, da tudi on spolni obvezo, ki ga zadene po smislu §-a 1173 obč. drž. zak.

Dr. F. Rosina.

c) **Zahtevajoči upnik, ki je bil obveščen o neuspešnem prodajnem naroku, dovoljenem na njegov v roku § 256 izvrš. red. stavljeni predlog, izgubi temeljem tega zakonitega določila doseženo zastavno pravico, če ni v redu nadaljeval prodajnega postopanja, ter nima pravice do izkupila, doseženega pri prodaji, ki se je izvršila po roku, navedenem v §-u 256 izvrš. reda na predlog drugega poznejšega upnika.**

Za terjatev zahtevajočega upnika A so bile zarubljene premičnine dne 23. januarja 1911. Dražbeni narok je bil določen na 15. februarja 1911, a je bil brezuspešen, ker ni bilo kupca. O tem obveščeni upnik ni ničesar dalje ukrenil.

Za terjatev zahtevajočega upnika B so bile iste stvari zarubljene dne 23. decembra 1911, njih prodaja pa dovljena kot pristop ter določena na 15. januarja 1912, o čemur je bil tudi upnik A obveščen. Tudi ta narok je bil brezuspešen. Obveščen pa je bil o brezuspešnosti tega naroka le zastopnik upnika B. Do dne 5. februarja 1911 je stvar nato počivala. Ta dan pa je upnik B predlagal temeljem §-a 268. i. r. prostovoljno prodajo, ki se je izvršila dne 29. februarja 1912.

Pri razdelilnem naroku, določenem na 20. marca 1912 je prijavil upnik A svojo izvršljivo terjatev v poravnavo s tem, da se mu izkupilo nakaže. Navzoči zastopnik upnika B pri naroku tej prijavi ni ugovarjal.

Izvršilno sodišče v Lj. je na to nakazalo s sklepom 29. marca 1912 opr. šte. E 4917/11-9 v delno plačilo izvršljive terjatve izkupilo upniku A.

V rekurzu zoper ta sklep je upnik B uveljavljal, da je zastavna pravica upnika A glede prodanih premičnin nehala z ozirom na to, ker ta ni v redu nadaljeval prodajnega postopanja tekem v §-u 256. i. r. določenega roka, dasi je bil obveščen, da je dne 15. februarja 1911 določena prodaja brezvspešna bila. Trdil je, da je on (B) imel edino zastavno pravico in da bi se moralo torej v zmislu §-a 283. i. r. izročiti izkupilo le njemu.

Deželno kot rekurzno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 17. aprila 1912 opr. šte. R III 101/12-1 spremenilo izpodbijani sklep, prisodilo in nakazalo izkupilo upniku B

v delno poravnavo njegove izvršljive terjatve, ter naložilo rekurzne stroške upniku A iz teh r a z l o g o v :

Po §§ 286, 234 i. r. smejo sicer le k razdelilnemu naroku došli upravičenci v obsegu pravice do upora, ki jim gre po §-u 213. i. r., izpodbijati razdelilni sklep z rekurzom; navzlic temu pa in dasiravno se pri razdelilnem naroku navzoči pritožnikov zastopnik ni upiral upoštevanju terjatve upnika A, mu ne gre odrekati rekurzne pravice, ker nasprotuje izpodbijani sklep nujnim zakonitim določbam.

Glasom §-a 283. i. r. se mora izročiti izkupilo le upnikom, ki imajo zastavno pravico. Izvršilno sodišče je moralo torej presoditi, če je imel na prodanih stvareh zastavno pravico, kdor terja poravnavo svoje terjatve iz izkupila. Ozirati se je torej tudi na določilo §-a 256. odst. 2 i. r., da neha zastavna pravica, če ni predlagana dovolitev prodaje v enem letu po dnevu opravljene rubežni in se prodajno postopanje ne nadaljuje v redu. Po §-u 259. opravilnika pa se morajo črtati v rubežnem vpisniku imena upnikov, katerih zastavna pravica je nehala po preteku določenega roka.

V istini pa je upniku A dne 24. januarja 1912 enoletni rok potekel, ne da bi bil predlagal nadaljevanje prodajnega postopanja, vsled česar je njegova zastavna pravica po zmislu §-a 256. odst. 2. i. r. dne 24. januarja nehala in njegove terjatve pri razdelbi izkupila ne gre upoštevati. Dejstvo, da je bil prodajni narok z dne 15. januarja brezvspešen in da o tem upnik A ni bil obveščen, položaja izpremeniti ne more, kajti na njem je bilo, se primerno brigati z ozirom na to, da v kratkem poteče enoletni rok.

Stroške uspešnega rekurza pa mora trpeti upnik A po zmislu §§ 78. i. r., 41., 50. c. pr. r., ker jih je povzročil z neutemeljeno prijavo svoje terjatve.

Vrhovno sodišče revizijskemu rekurzu ni ugodilo z ozirom na povsem pravilne razloge izpodbijanega sklepa. (Sklep z dne 12. junija 1912 opr. šte. R VI 151/12-1.)

B. B.

Jednaka odločba vrhovnega sodišča z dne 12. julija 1899 šte. 10.608 Gl. U. Neue F. P. 677. Slg. Novak N. F. šte. 99.

d) Tretja oseba, ki je sklenila z upravnikom konkurzne mase, izvršujočim sklep odbora, pogodbo, nima nikakega pravnega pomočka zoper odločbo sodišča, ki sklep upniškega odbora glede te pogodbe razveljavi.

Konkurzni upniki vpisane firme L. & H., L. K., bratje N. so vložili rekurz zoper sklep okrožnega kakor konkurznega sodišča v L., s katerim se ni ugodilo njih pritožbi zoper sklep konkurznega komisarja, ki je odklonil kasiranje baje 31. julija 1911 storjenega sklepa upniškega odbora, da naj se v konkurzni sklad spadajoče usnje Henriku K. za 65% cenilne vrednosti proda.

Temu rekurzu je višje deželno sodišče v L. ugodilo in izpodbijani sklep tako spremenilo, da se predmetni sklep upniškega odbora razveljavi in upravniku mase ukaže, naj povzroči v nakupni ponudbi Henrika K. po zmislu §-a 140 in 147 odst. 2. k. r. nov sklep upniškega odbora.

Zoper to odločbo višjega deželnega sodišča je vložil kupec Henrik K. revizijski rekurz. Vrhovno sodišče je z odločbo z dne 14. novembra 1911 op. št. R I 244/11 revizijski rekurz zavrglo iz naslednjih razlogov:

Po predpisih konkurznega reda (§§ 85, 140, 144, 147, 161) je upniški odbor vmesni člen med upništvom in upravnikom mase; kakor tak ima le pravico sklepanja in nadzorovanja, nima pa pravice izvrševati za maso dejanj s pravnim učinkom. Veljavnost sklepov upniškega odbora ne gre na zunaj, izvrševalni organ odborov je upravnik. Le-ta je po §-u 78. konk. pr. r. v razmerju do tretjih oseb po svoji nalogi upravičen, take pravne posle in pravna dejanja vršiti, ki spadajo v področje dolžnosti njegovega mesta; le v slučaju §-ov 147, 148 so njegove pravice utešnjene. Upniški odbor je torej interni organ konkurznega postopanja, njegovi sklepi in pa sklepi konkurznega komisarja, s kojim se, izvršujoč po zmislu §-a 70. kaz. obr. mu pristojno vodstveno in nadzorovalno pravico, izreče o tem, ali je bil upniški sklep po predpisih §-a 140. kon. r. storjen, so interne zadeve konkurznega postopanja, in na nje v okviru konkurznega postopanja nimajo vpliva tretje osebe, ki glede tega postopanja niso pravno interesirane. Iz pravne narave teh sklepov izhaja, da revizijski rekurent kakor kupec, ki je kupil v konkurzno maso spadajoče premičnine pod roko, nima rekurzne

pravice zoper sklep višjega deželnega sodišča, s kojim je bilo v inštančnem postopanju izrečno v nasprotju s sklepom konkurznega komisarja in konkurznega sodišča, da sklep upniškega odbora o tistem kupu ni bil storjen po zakonu. Rekurz je bilo torej zavreči.

Dr. M. D.

e) Uslužbenec mora račun iz službenega razmerja, če ni drugega dogovora, položiti le delodajalcu na mestu svojega bivališča. (§§ 861, 1420, 1424 o. d. z.)

Toženi B, ki je imel v odvetniški pisarni tožnika dr. A kot solicator vodstvo, je postal v svoji službi netočen in nezanesljiv, spravil pisarno v nered ter končno odpovedal službo posebno zaradi tega, ker je sprevidel, da mu ni mogoče spraviti računov v red.

Tožnik dr. A, sam bolehen, je izročil vodstvo pisarne in njeno ureditev svojemu koncipientu dr. I., ki je zahteval od toženca, da mu izroči knjige in pisarno v redu, in ga pozval, da se zgleda k obračunu in položitvi računov. Te zahteve je toženi kratkoma odklonil in da z dr. I. noče delati nikakih obračunov in računov.

Nato je odvetnik dr. A. po svojem substitutu dr. N. tožil tako-le: »Toženec je dolžan, položiti v tožiteljevi pisarni v roke dr. I. kot tožiteljevega pooblaščenca obračun o vsem poslovanju kot solicator za čas od 1. oktobra 1910 do 15. septembra 1911.«

Toženi B. je ugovarjal, da dr. N. za tožbo ni legitimiran, ker nima kot substitut dr. A. po zmislu §-a 14. odvet. reda pooblastila, vlagati tožbe zanj, dočim dr. I. kot koncipijent dr.-ja A. ni pooblaščen, da bi toženec polagal račun v njegove roke. Iz §-a 15. odvet. reda ni mogoče sklepati, da bi imelo dr. I. dano pooblastilo tako moč, dočim slednji drugega pooblastila nima.

Z ozirom na te ugovore se trdi s tožeče strani, da se tožba ne tiče osebnih razmer dr.-ja A., da torej ni osebna tožba, marveč tožba njegove pisarne, ki je zastopana po substitutu dr. N. Zahtevk, da naj toženi položi račun v roke dr. I., pa je zaradi tega opravičen, ker je ta najbolj več v pisarniškem poslovanju; položitev računa v roki dr.-ja N. pa bi bila neizvršljiva in s težkočami združena.

Vse tri inštanice so tožbeni zahtevk zavrnile in sicer okrajno sodišče v Gorici (znak C V 610/11), s tem, da ima odvetnik v slučaju zadržka sicer pravico si postaviti namestnika,

toda dr. N. kot tak substitut po zmislu §-a 14. odvet. reda ni pooblaščen, vložiti osebne tožbe, kakor je predložena. Izkazati bi se moral dr. N. s pooblastilom v zmislu §-a 1008. o. d. z., ker je sicer pooblaščen zastopati dr-ja A. le v vseh onih slučajih, v katerih je kaka stranka dala dr-ju. A. pravdno pooblastilo. Ker torej nedostaje legitimacija za pravdo, je zavrnitev tožbenega zahtevka opravičena.

Okrožno kot prizivno sodišče v Gorici (znak Bc II 30/12-8) navaja te-le razloge:

Dr. A. je vložil osebno priziv. S tem je odobril prvosodno postopanje (§ 477/6 in 494 c. pr. r.) in je s tem tudi rešeno vprašanje, je-li bil dr. N. opravičen zastopati dr-ja A. Navzlic temu je priziv neutemeljen. Obsodba v tem zmislu, da je toženi B. dolžan položiti obračun v pisarni tožiteljevi v roki koncipienta dr. I. kot njegovega zastopnika, ni mogoča. Če je toženi res dolžan položiti obračun, mora to storiti le na mestu, označenem po določenih §§-ov 905 in 1420 o. d. z., in je opravičen, izpolniti svojo dolžnost v roki upnika samega (§ 1424 o. d. z.); iz tožnikovih trditev nikakor ne izhaja, da je bila tožiteljeva pisarna določena kot kraj izpolnitve; tudi je nemogoče, toženca prisiliti na izpolnitev v roke pooblaščenčeve. S tem bi se nedopustno in svojevoljno utesnile dolžnikove pravice in otežkočil njegov položaj.

Za pravilnost navedenega nazora govori tudi to, da zaradi preklicljivosti pooblastila ni sigurno, če bo dr. I. še pooblaščenec ob času toženčeve izpolnitve.

Razlogi vrhovnega sodišča (znak Rv VIII 168/12) so ti-le:

Ni pravnega razloga za položitev računa tretji osebi, kakor zahteva tožnik. Glasom tožbe je bil toženi uslužben pri tožniku kot pisarniški uradnik. Osebno službeno razmerje obstojalo je torej tožniku nasproti. Po §-u 861. o. d. z. so nastale za tega pravice, enako pa za toženca obveznosti le nasproti tožniku, in bi eventualna dolžnost za položitev računa bila izpolniti le napram tožniku. Zato pa zahtevke, da napravi toženi obračun z odvetniškim kandidatom dr. I., uslužbenem pri tožniku, ni niti sklepčen, niti izvršljiv, bilo ga je zavrniti. O pravopomotnosti prizivne sodbe ni govora.

Dr. Dermota.

f) Pri kreditnih hipotekah ni dopustna vknjižba obresti in drugih postranskih stroškov izven okvira najvišjega zneska. (§ 14. odst. 2. zemlj. knjižnega zakona.) — Na tako vknjižbo oprt, proti hipotečnemu dolžniku naperjen tožbeni zahtevek glede obresti itd., kot neopravičen in nezakonit, je zavrniti celo v slučaju toženčeve zamude.

Na toženčevih zemljiščih je vknjižena temeljem zastavne listine za tožnico zastavna pravica za kreditno hipoteko do najvišjega zneska 10.000 K s 6% obrestmi in $\frac{1}{4}\%$ poluletno provizijo ter najvišji znesek 100 K za stroške, ki nimajo po zakonu z glavnico enakega vrstnega reda. Toženi, ki je prevzel od svojega tasta, — osebnega dolžnika — zastavljena zemljišča, je bil s plačilom že od tasta izčrpanega kredita v zamudi. Na zadevno tožbo, s katero se zahtevajo poleg glavnice tudi obresti in provizija, je izšla z a m u d n a sodba deželnega sodišča v Trstu z dne 11. decembra 1911 opr. št. Cg V 574/11-3.

Toženčevemu prizivu je višja deželna sodnja v Trstu s sodbo 19. februarja 1912 opr. št. Bc 37/12-3 deloma ugodila in zavrnila tožbeni zahtevek, v kolikor so se zahtevale poleg najvišjega zneska 10.000 K tudi še 6% obresti in $\frac{1}{4}\%$ poluletna provizija, iz teh razlogov:

V tožbi navedene dejanske okolščine je sicer smatrati za resnične vsled toženčeve zamude, a pravna presoja spornega predmeta je pridržana sodniku ne glede na pravni zaključek, kakor ga izvaja tožnica v tožbi. Ob pravilni pravni presoji se je moral zavrniti zahtevek glede obresti in provizije, ker za te zahtevke po zmislu § 14. zemljiško-knjižnega zakona ni naveden posebej najvišji znesek. — Obresti in odnosno stroški za provizijo so namreč morda že obseženi v najvišjem znesku 10.000 K! v tem slučaju bi bil tožbeni zahtevek v tem pogledu neopravičen, ker je najvišji znesek hipotečnega kredita po trditvi v tožbi že izčrpan. Tolmačenje tožbenih navedb v tem zmislu, da zadostuje poleg vknjižbe za najvišji znesek tudi zgolj vknjižba obresti in provizije, pa je napačno, ker je vknjižba brez navedbe najvišjega zneska za te posebne naslove glasom §-a 14. zemljiško-knjižnega zakona nedopustna in napram hipotečnemu dolžniku, ki s tožnico ni v pravnem razmerju osebne obveze, nezakonita.

Vrhovno sodišče reviziji ni ugodilo, — odločba z dne 5. junija 1912 opr. št. Rv VIII 203/12 — marveč potrdilo izpodbijano sodbo, skličujoč se na stvarnemu položaju in zakonu odgovarjajoče razloge izpodbijane sodbe prizivnega sodišče s tem pristavkom:

Pri temeljem §-a 14. odst. 2. zemljiško-knjižnega zakona ustanovljeni hipoteki, mora biti poznejšemu hipotečnemu upniku dana možnost, računati sigurno z okvirjem, preko katerega ne more segati morebitna obremenitev. Ta funkcija kavcijske hipoteke izključuje pojmovno njeno obrestnost. Zaraditega ne morejo besede: »6% obresti in $\frac{1}{4}\%$ provizija« v zastavni listini in v zemljiško-knjižnem vpisu ustanoviti nobene obveze; posebni najvišji znesek kot okvir za take obresti in provizijo pa ni bil domnjen in določen. Na podlagi golih dejanskih navedb v tožbi torej ni bilo mogoče obsoditi vkljub zamudi hipotečnega dolžnika v plačilo tega, za kar ni bilo veljavne zastave.

Dr. Josip Vilfan.

g) Povračljivim pravnim stroškom ni prištevati stroškov za pot stranke k svojemu zastopniku (§ 42 c. pr. r.).

Prizivno sodišče v Lj. (sodba z dne 3. oktobra 1911 opr. št. Bc III 129/11-1) je potrdilo sodbo okrajnega sodišča v Lj. (z dne 25. maja 1911 opr. št. C IV 345/11-4) v celem obsegu in v r h o v n o s o d i š č e (sodba z dne 20. decembra 1911 opr. št. Rv VI 598/11) je z revizijo združeni rekurz glede stroškov kot neutemeljen zavrnilo s tem, da stroškov za pot stranke k svojemu zastopniku ni prištevati onim poslom, za katere gre po zmislu §-a 42. c. pr. r. stranki povračilo.

B. B.

Administrativno pravo.

a) Kadar je od zakonskih eden brez veroizpovedbe, drugi pa pripada državno pripoznani cerkvi, velja za slednjega člen 1. al. 2 medverskega zakona in mu slede otroci njegovega spola v njegovi veroizpovedi.

Otroci staršev brez veroizpovedbe, odnosno sinovi očeta brez veroizpovedbe so tudi brez veroizpovedbe. Vzgojiteljeva dolžnost je, da določi tem otrokom eno izmed državno pripoznanih veroizpovedb najpozneje tedaj, kadar se mora otroka po zakonitih predpisih podučevati v veronauku.

V zakonu ni utemeljeno naročiti vzgojitelju, da določi za take otroke državno pripoznano veroizpoved v svrhu vpisa v krstne matice.

(Razsodba z dne 1. aprila 1911 šte. 1521 B 8151 A.)

Razlogi.

Upravno sodišče je glede zakona z dne 9. aprila 1870 šte. 51 drž. zak., ki pride tu v prvi vrsti vpoštev, pravnega naziranja, ki ga je natančneje obrazložilo v razsodbi z dne 8. novembra 1910 šte. 6623,¹⁾ da namreč ta zakon nima nobene določbe glede vprašanja, kateri konfesiji naj pripada kak otrok, in ali ga je v gotovem slučaju smatrati za izven vsake veroizpovedbe stoječega; uravnava zgolj prijavo in vpisovanje porodnih slučajev otrok onih oseb, ki ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi ali veroizpovedbi. Vendarle se da iz tega zakona posneti, da prizna avstrijsko zakonodajstvo možnost, da otroci v gotovih slučajih ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi ali verski družbi, da so torej izven vsake veroizpovedbe; to pa zaradi tega, ker je zakonodajalec spoznal za potrebno, da izda primerne predpise, kako je voditi matice za take otroke.

Kar se tiče člena I. medverskega zakona iz leta 1868., je pripomniti, da uravnava predpisi tega zakona po njih namenu in po vsebini neposredno le medsebojne razmere od države pripoznanih cerkva in verskih družb, oziroma razmere teh cerkva in verskih družb napram njihovim pripadnikom, in da nimajo nobene izrecne

¹⁾ Glej „Slov. Pravnik“ št. 7. in 8. letnik 1912, stran 241 in sl.

določbe, ki bi se nanašala na pravne razmere onih oseb, ki ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi ali verski družbi. — S tem pa ni rečeno, da bi se navedeni člen I. ne smel in ne mogel v nobenem slučaju uporabiti na otroke staršev brez veroizpovedbe, zakaj, čeprav odgovarja zakonu, da so gotovi otroci brez verske izpovedbe, vendarle ti otroci z ozirom na državni ljudskošolski zakon z dne 2. maja 1883 drž. z. šte. 53, ne morejo več ostati izven vsake veroizpovedbe v trenutku, ko gre za njih verskonravno vzgojo, ki jo zahteva ta zakon. Vsak otrok se mora temveč, kakor je to upravno sodišče že v navedeni rzsodbi natančneje obrazložilo, podučevati v verouku. Kot »verouk« pa ne more v zmislu dotičnih zakonitih predpisov veljati negativni pojem stanja izven vsake veroizpovedbe; kot takega smatrati je le verska pravila takih verskih izpovedb, ki so zakonito priznane, oziroma katerih pravila je država na znanje vzela, pripoznavši jim zadružni značaj, in ki v sled tega dajejo zadosti jamstva za to, da se bo otrok seznanil z etičnimi pojmi take vere, ki jo ima država v mislih kot važnega činitelja otroške vzgoje. Negacija vsakega verstva ali celo taka načela, ki kršijo pravni in nravni čut državljanov, ne morejo zadostiti zakonitemu pojmu o verouku. Ta zakonita dolžnost, vzgajati otroka v veri gotove, od države pripoznane cerkve ali verske družbe, ima za nujno posledico, da se mora tudi otroka, ki stoji izven vsake veroizpovedbe, najpozneje, tedaj, kadar se mora pričeti z njegovo versko vzgojo, to je, kadar se mu mora deliti poduk na ljudski šoli, vpeljati v določeno, državno pripoznano cerkev ali versko družbo, in s tem spraviti v pravno razmerje z državno pripoznano cerkvijo.

Za to pravno razmerje pa so merodajni predpisi člena I. medverstvenega zakona iz leta 1868, ki imajo tudi veljati tedaj, kadar se otroka, ki je bil do sedaj izven vsake veroizpovedbe, uvede v državno pripoznano cerkev ali versko družbo. Ker pa se tu ne more uporabiti niti odstavkov 1 do 3 člena I. medverskega zakona niti druge določbe, velja za ta slučaj edino odstavek 4 člena I. omenjenega zakona, ki nalaga onemu, ki ima pravico do otrokove vzgoje, dolžnost, da v tem slučaju določi otroku veroizpoved. Poudarjati pa je treba, da smejo politična oblastva izvrševanje

te dolžnosti šele takrat in le za slučaj zahtevati, kadar je določitev veroizpovedi za otroka, ki je bil sprva izven vsake izpovedi, z ozirom na obligatorno versko vzgojo postala potrebna, da pa zakon ne pozna nobene take dolžnosti, samo v namen, da se vpiše otroka brez izpovedi v krstne matice.

Kar se tiče drugega tu merodajnega vprašanja, ali pripada otrok K. J. gotovi državnopripoznani cerkvi ali pa ga je do onega časa, ko se mora vsled potrebe verske vzgoje uvesti v državno-pripoznano cerkev, smatrati za izven vsake veroizpovedi stoječega, je pripomniti sledeče:

Ob porodu otroka je bil le oče brez veroizpovedbe, dočim je bila mati rimsko-katoliške vere, torej pripadnica državnopripoznane cerkve. Potemtakem medverstveni zakon sicer ne more veljati glede očeta, pač pa mora glede matere v polnem obsegu obveljati. Če se presoja materin zakon raz stališče tega zakona, označiti ga je v smislu člena I., alineja 2 kot mešan zakon, ker soprog ne pripada isti konfesiji kakor soproga. Če je pa temu tako, potem bi bila v smislu drugega odstavka navedenega člena I. soproga po zakonu upravičena zahtevati, da ji slede morebitne hčerke v veri, dočim ji ni nikjer podeljena pravica, isto zahtevati tudi glede vere sina, ki je bil v tem zakonu rojen.

Za tega sina pa pride prosta dispozicijska pravica očetova v poštev, in sicer za čas, dokler nastopi potreba, izvoliti sinu v svrhu verskega poduka, državno pripoznano veroizpoved. Do tega časa mu lahko oče izvoli veroizpoved, oziroma ga pusti lahko tudi brez vsake veroizpovedi.

Vsled tega je moralo upravno sodišče razveljaviti izpodbijani odlok, po katerem se je pritožniku naročilo, da v svrhu vpisa v rojstne matrice določi že sedaj otroku veroizpoved, ker v zakonu ni utemeljen.

b) Vsak pripadnik rimsko-katoliške cerkve je, dokler pripada tej cerkvi, dolžan, da dá krstiti svojega otroka, ki se je rodil med tem časom, v svrhu vpisa v porodne in krstne matrice.

Okrajno glavarstvo v L. je prošnjo katoličanke Frančiške K. iz Gl., da se ji njeno dete vpiše v rojstno matico onih, ki ne pripadajo nobeni zakonito pripoznani cerkvi, odbilo ter ji naročilo, da mora dati svojega otroka tekom 3 tednov krstiti.

Prizivu Frančiške K. deželna vlada v L. ni ugodila ter potrdila izpodbijano rzsodbo, uvažuje, da je pritožnica za časa rojstva otroka pripadala ter še danes pripada rimsko-katoliški cerkvi, da tej veroizpovedbi pripada torej po medverstvenemu zakonu z dne 25. maja 1868 drž. zak. št. 49 tudi njen otrok in da se mora otrok v tej veroizpovedbi vzgojiti. Ker pa zahteva katoliška cerkev za članstvo formalni čin krsta, se mora otrok, da doseže to članstvo, tudi krstiti.

C. kr. ministrstvo za notranje zadeve v sporazumu z ministrstvom za uk in bogočastje prizivu Frančiške K. glasom odloka z dne 11. julija 1912 št. 3576 ni ugodilo, in sicer potrdivši njega razloge ter kazaje na določbo §-a 3 zakona z dne 20. maja 1874 drž. z. št. 68.

Opozarjam na rzsodbo upravnega sodišča z dne 21. septembra 1911 št. 9855, ki se ujema s tem stališčem upravnih oblastev.

Upravno sodišče izvaja v razlogih te rzsodbe sledeče:

Splošno velja načelo, da določa ustava vsake pripoznane verske družbe, kaj je potrebno za pripadnost k tej družbi in za vstop vanjo. Iz zakona z dne 20. maja 1874, drž. zak. št. 68 sledi, da državna zakonodaja ni imela niti najmanj namena, spremeniti pravila posameznih verskih družb, ki določujejo, kako se postane član te verske družbe in kako se to članstvo javlja na zunaj, marveč je ta pravila celo izrecno sankcionirala.

Kar se tiče rimsko-katoliške cerkve — predpisujejo kakor vobče znano — njena cerkvena pravila, da se mora vsakogar, ki ga je smatrati za člana te cerkve, krstiti. Ta predpis, ki ga je tudi za državno območje smatrati za veljavnega, ima za posledico, da se morajo tudi oni, ki se jih brez ozira na njih voljo glasom pozitivnega predpisa zakona tudi za državno območje smatra za člane rimsko-katoliške cerkve, vsled te svoje obligatorične pripadnosti, podvreči

dolžnosti krsta, ki je za rimsko-katoliško cerkev od države pripoznana in v cerkvenih pravilih utemeljena.

Da je ta sklep pravilen, sledi iz predpisa dvornega dekreta z dne 27. aprila 1812, ki smatra krstitev oseb, ki se jih vpisuje v rojstne matice, kot nekaj samo ob sebi umevnega, in iz cesarskega patenta z dne 20. februarja 1784, ki veli, da mora rojstna matica v posebnem razpredelku imeti tudi otrokovo »krstno« ime. Isto sledi iz številnih drugih določb civilnih državnih zakonov, po katerih je krst samo ob sebi umeven predpogoj za pripadnost katoliški cerkvi, predvsem iz §-ov 139 in 140 obč. drž. zakonika.

Dr. R. pl. A.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1912.

— (Osebne vesti.) Imenovani so: za predsednika okrožnega sodišča v Novem mestu višji deželni sodni svetnik Fran Garzarolli pl. Thurnlack; za podpredsednika deželnega sodišča v Trstu deželne sodnije svetnik Ivan Clarici v Trstu; za višjega deželnosodnega svetnika v Celje deželnosodni svetnik Gvidon Visconti v Celovcu; za sodnike: avskultanta: dr. Fran Kovča za Ilirsko Bistrico in dr. Aleksander Poznik za Velike Lašče; za avskultante v okrožju višjega deželnega sodišča v Trstu pravni praktikantje: dr. Henrik Irgolič, Fran Cigoj, Anton Slavič, Hedvik Jelušič, Milan Bogataj, Karel Josip Kavčič; za notarja notarski kandidat dr. Anton Bartol v Logatcu. — Podeljen je: naslov in značaj višjega deželnosodnega svetnika deželnosodnemu svetniku trgovskega in pomorskega sodišča v Trstu dr. Antonu Povšiču; vitežki križec Leopoldovega reda dvornemu svetniku in višjemu državnemu pravdniku Alfredu Amschlu v Gradcu. — Začasno je vpokojen: sodnik Rikard Sellyey v Šoštanju.

(Staro srbsko pravo.) Predsednik kr. srbske akademije v Belgradu Stojan Novaković, ki je l. 1870. izdal „Zakonik Štefana Dušana“ (1898 v 2. izdanju), a l. 1907. „Matije Vlastara Sintagmat“, je izdal sedaj „Zakonske spomenike srpskih država srednjega veka“. S tem je obenem dovršeno srbsko srednjeveško zakonodajstvo.

(O hrvatskih pravno-zgodovinskih virih in naši lepi književnosti*) je na svečani seji jugoslovanske akademije v Zagrebu predaval njen član Vladimir Mažuranić. Razprava je sedaj natisnjena v Letopisu Akademije za l. 1911.

— (Emanuel Tilsch †.) S tragično smrtjo znamenitega civilista Emanuela Tilscha zadela je češko pravniško vedo težka izguba. Nenadoma nastopivša blaznost povzročila je smrt znanstvenika, ki je bil velika nada češke juridične vede. Prof. Em. Tilsch, rojen dne 8./4. 1866 v Opočni, promoviral je dne 23./12. 1889 na praški pravniški fakulteti ter se habilitiral v zimskem tečaju leta 1897 kot privatni docent za civilno pravo. Od l. 1898 do l. 1903 bil je odvetnik v Pragi. Po imenovanju izvanrednim profesorjem pustil je odvetništvo ter se povsem posvetil znanosti. — Na lanski jubilejni slavnosti v proslavo stoletnega obstoja občnega državljskega zakonika je zastopal prof. Tilsch češko pravniško fakulteto. Smrt je uničila Tilscha, sredi najmarljivejšega znanstvenega dela. V l. 1897 je izdal spis: Ročna zastava po avstrijskem drž. pravu, dve leti nato pri Manzu na Dunaju znamenito delo: „Der Einfluss der neuen Zivilprocessgesetze auf das materielle Recht“, ki je izšlo že leta 1901 v drugi, predelani izdaji. V zbirki: „Sborník věd právních a státních“ priobčil je prof. Tilsch primerjalno študijo avstrijskega, francoskega in nemškega dednega prava. Njegovo življensko delo pa naj bi bil prvi češki sistem občnega državljskega prava; leta 1909 je izšel I. splošni del. Razven tega priobčil je nepregledno vrsto revijalnih člankov, študij in recenzij. Prof. Tilsch je obvladal vse moderne jezike ter pisal v češke, nemške, francoske, poljske in laške slovstvene liste. Njegova globoka pravniška in filozofična naobrazba in temeljita priprava pri znanstvenem delu je bila občudovanja vredna. Tilsch je bil mojster modernega češkega pravnega sloga ter kot urednik „Pravníka“ in drugih strokovnih publikacij v prvi vrsti pripomogel češkemu jeziku do sedanje strokovne popolnosti. Kot predavatelj in profesor, čegar skrb za svoje dijake in ljubeznjivost je bila splošno znana, je vžgojil celo vrsto mladih čeških znanstvenikov. Izguba prof. Tilscha je v tem času za češko vedo nenadomestljiva.

Dr. Z.

— (Vojaški kazensko pravdni red) je bil, kakor znano, sprejet v pravnem odseku poslanske zbornice v celoti, brez prememb in brez ozira na razne upoštevalne ugovore. Za to pa ne vstrežajo posamezna določila, osobito ne ona, ki se tičejo zagovorništva. V § 91 je določeno, da se morejo sprejeti kot zagovornik v vojaški zagovorniški seznam (Militärverteidigerliste) odvetniki in neaktivni častniki justične službe, § 92 pa prepušča ministru za deželno brambo v sporazumu z vojnim ministrom odločbo, katera imenovanih oseb se sprejmi v vojaški zagovorniški seznam. Pri sprejemu se je ozirati v prvi vrsti na osebe, ki so ali so bili neaktivni častniki justične službe ali drugi neaktivni častniki in njim jednaki. Vpis se izvrši po potrebi. Iz zagovorniškega seznama pa se mora črtati, ki se je odrekel službi zagovornika pred vojnim sodiščem (Heeresgericht), sme se pa črtari, ki odloži častniško ali (vojaško) uradniško šaržo in pa kdor je bil kaznovan kot zagovornik v vojaško-kazenskem postopku pred vojaškim sodiščem (Militärgericht) radi hudega nereda ali opečevano zaradi nereda. Minister za deželno brambo odredi v sporazumu z vojnim ministrom črtanje. Iz tega sledi jasno, da je pri teh dveh ministrih odločba o sprejemu odvetnika v zagovorniški seznam in sicer po njunem izpredvidu. Kakšna bo v tem oziru praksa, se sme sklepati iz pripomb, dodanih pravnemu redu, da bodo namreč smeli kot zagovorniki nastopati le odvetniki, od katerih

se sme pričakovati z ozirom na njih osebnost in njih stališče, da bodo izvrševali zagovorništvo povsem stvarno in da ne bodo izrabljali svojega poklica, da bi omalovaževali avtoriteto višjih in izpodkopovali disciplino. Zakon kakor navedene pripombe so nemalo žaljenje odvetniškega stanu. *B. B.*

(O pravniških kongresih), ki so se vršili začetkom tega meseca na Dunaju in ki so uprav sijajno uspeli, prinesemo v prihodnji številki strokovno poročilo. V Avstriji in Nemčiji izhajajoče juridične revije so kongres pozdravljale s slavnostnimi številkami, pri katerih so sodelovali pravni znanstveniki učenjaki i praktiki vseh juridičnih poklicev; kakor naravno se je kongresov udeležil tudi oficialni svet. Pravosodni minister dr. vitez Hochenburger se je — kakor je sam omenil v svojem pozdravnem govoru — nepričakovano udeležil tudi splošnega zborovanja sodnikov, zagotovil zbrane sodnike sicer svojih simpatij, vendar pa v najvažnejši bojni točki — izvedenje neodvisnosti sodnikov — zavzel jako odločno tako stališče, da sodniki za sedaj pač nimajo pričakovati izpolnjenja svojih zahtev. Brezdvomno tudi čas, v katerem živimo, ni ugoden za rešitev in izpeljavo velikopoteznih kulturnih reform in naprav, kakršna je neodvisnost sodnikov, za katero so se narodi borili s krvjo in mečem, kakor za druge svoboščine. Treba bo pač počakati, da mine sedanji čas gnilih kompromisov: saj brezdvomno je, da bodo sodniki dobili svojo neodvisnost, kakor sta to tudi po govoru pravosodnega ministra poudarjala neustrašena i duhovita bojovnika in zagovornika svojega stanu Elsner in Engel. Drugo vprašanje pa je, če bo zveza avstrijskih sodnikov z ozirom na politične razmere v Avstriji ostala kos svoji nalogi v vseh okoliščinah in če ne bo zveza iz političnih nagibov v enem ali drugem slučaju morala kriti ali vsaj molče prezirati ukrepe justične uprave, ki direktno nasprotujejo njenim strokovnim in splošno političnim težnjam, katerim ustavljati se pa ne bo smela ali ne bo hotela z ozirom na narodno-politično prepričanje večine njenih članov. Če bi zveza v takih slučajih brez ozira na levo in na desno konsekventno ne izvajala svojih programatičnih načel, bi bil njen obstoj bolj kvaren kakor koristen, vsaj za sodnike onih narodnosti, ki so v manjšini, ne bi bilo več mesta v taki zvezi. Kakor vse kaže, se bomo s tem vprašanjem še bavili. Pripomnimo, da se češki sodniki, ki so organizovani v posebnem odseku splošn. češ. uradn. društva, zborovanja sodnikov vsaj oficialno niso udeležili; slovenski sodniki menda tudi niso bili zastopani. O strokovni strani tega in obeh drugih juridičnih kongresov pa, kakor rečeno prihodnjič. *M. G.*

— (Opozarjamo) pravne praktikante in neadjuvirane avskultante na naredbo pravosodnega ministrstva z dne 6. avgusta 1912 str. 43 naredbenika, glasom katere jim pristojna v slučajih, da so dalj časa preko poslovnih ur zaposleni pri sodiščih, odškodnina dnevno 4 K. — V isti številki naredbenika se tudi objavlja, da se bodo v naprej pripravili tudi kazenski formulari za pisalne stroje; doslej so bili taki na razpologo samo za civilne stvari.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

- g) Povračljivim pravnim stroškom ni prištevati stroškov za pot stranke k svojemu zastopniku (§ 42 c. pr. r.). 281

Administrativno pravo.

- a) Kadar je od zakonskih eden brez veroizpovedbe, drugi pa pripada državno pripoznani cerkvi, velja za slednjega člen 1. al. 2 medverskega zakona in mu slede otroci njegovega spola v njegovi veroizpovedi. — Otroci staršev brez veroizpovedbe, odnosno sinovi očeta brez veroizpovedbe so tudi brez veroizpovedbe. Vzgojiteljeva dolžnost je, da določi tem otrokom eno izmed državno pripoznanih veroizpovedb najpozneje tedaj, kadar se mora otroka po zakonitih predpisih poučevati v veronauku. — V zakonu ni utemeljeno naročiti vzgojitelju, da določi za take otroke državno pripoznano veroizpoved v svrhu vpisa v krstne matice 282
- b) Vsak pripadnik rimsko-katoliške cerkve je, dokler pripada tej cerkvi, dolžan, da dá krstiti svojega otroka, ki se je rodil med tem časom, v svrhu v porodne in krstne matrice 285
3. Razne vesti 286
-

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki slovenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. polj, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišnoj biljegovini, à K —30.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčič, K 7.—

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.